

Indstilling til Cavlingprisen 2019:

Stine Ellerbæk for bogen 'De uvelkomne' (Gads Forlag 2019)

Stine Ellerbæk har med udholdenhed og nærvær gennem flere år fulgt en række af de enlige mænd, der kom hertil som flygtninge og migranter i 2015, og som landede i Danmarks første teltlejr for asylansøgere. Ud af det er kommet den yderst velkrevne, reportagefyldte og øjenåbnende bog 'De uvelkomne', der for første gang fortæller historien om flygtningene 'til ende'.

Stine Ellerbæk fulgte med og rapporterede som journalist for Føljeton, da en række busser med 300 enlige mænd rullede ind i Thy for fire år siden. De var en del af det rekordstore antal flygtninge, som trodsede Europas grænser og søgte hertil. Med sig havde de håbet om et nyt liv – og alle deres ejendele i sorte plastiksække. De blev installeret i telte i Thisted, midt i det såkaldte Udkantsdanmark. Mange af mændene endte med at leve tæt sammen i hele lejrens levetid på knap 11 måneder, der bød på kærlighedsforhold til danske kvinder, slåskampe, fester, frikirker på mission, fattigdom, nye venskaber og store følelser. Og mændene fandt hurtigt ud af, at de ikke var velkomne i Danmark.

I løbet af de lidt over tre år, Ellerbæk fulgte mændene, blev der lavet 100 stramninger af Udlændingeloven. Teltlejren i Thy var en af de mest synlige, der havde til formål at skræmme spontane asylansøgere væk fra Danmark. På den måde fremviser bogen en periode i vores historie, hvor den generelle holdning til flygtninge, migranter og indvandrere har ændret sig markant. Det er blevet almindeligt at tale om disse grupper af mennesker som en uoverstigelig byrde. Bogen giver et blik på dette skred ved at ridse de største samfundsmæssige udviklinger og perspektiver op undervejs. Men først og fremmest fortæller Ellerbæk historien om de enlige mandlige asylansøgere fra et nært perspektiv.

Mændene, som vi ofte ser afbildet som terrorister eller ballademagere, taler i denne bog ud fra eget perspektiv; de træder ud af mængden som personligheder med hver sin historie. Som Ellerbæk skriver: Der er Farzad, som gerne vil være skuespiller og har smilende øjne, og der er Hassan, som farver sit grånende hår sort og er kristen kurder. Der er den unge afghaner, som blev udpeget af medarbejderne kort efter teltlejrens åbning, for med sine plukkede øjenbryn, eyeliner og højt lakerede hår stak han ud i madkøen. Han blev snart sat i forbindelse med en LGBT-gruppe, som hjalp ham med at flytte fra teltlejren. Nu, i 2019, har han fået ophold og lever som transkvinde i København. I statistikken var han en enlig, mandlig asylansøger. Der er den unge Peyman, som mistede sin kæreste i Middelhavet og nu er blevet kristen. Der er fædrene, som ved ankomsten til Danmark opdager, at de ikke kan leve op til deres børns forhåbninger om hurtig genforening. Der er Merzas søn, som lærer sig selv dansk på nettet, fordi han tror, at hans fremtid ligger her. Og der er Khaled, som skjuler for sin familie, at han bor i en teltlejr. Når familien spørger, hvordan det går, siger han, at "her går det godt".

Stine Ellerbæk formår med sin skildring af mændene og reportager fra livet i lejren at komme meget tæt på sine personer, på begge sider af hegnet – både mændenes lukkede verden, de kvindelige hjælpere og lokalsamfundet i Thy. Fortællingen er på en gang opløftende og deprimerende – det første fordi mændene er så fulde af livslyst og håb, det sidste fordi det menneskelige ressourcspild er så åbenlyst: flygtninge med masser af gåpåmod går psykisk ned i ventetid og eksistentiel usikkerhed. Med Ellerbæks ord: "Det er nemt at gå i hundene, når man ikke har andre steder at gå hen." Men så er der også idealismen og selvopofrelsesviljen hos de mange

frivillige hjælpere, som også ender med at blive slidt. Ellerbæk besmykker ikke noget, men formår at fortælle en også meget bevægende historie om de frivillige kvinder med et ofte rodet privatliv, svigtede måske, der søger og finder en smule kærlighed hos de ensomme mænd.

Stine Ellerbæks reportagebog er vigtig som dokumentation for de begivenheder og den periode, som kan vise sig at få en stor plads i Danmarkshistorien, fordi 2015 blev et vendepunkt i dansk flygtningepolitik. Det er afgørende vigtigt med de samtidige beretninger, som fortæller om, hvad der skete, for at den kollektive erindring kan blive så kvalificeret så mulig. Det tjener denne bog til. Ellerbæks bog er dertil vigtig, fordi den fylder så mange af de huller, vi har i den altid mangelfulde flygtningedebat, der enten tenderer mod at idyllisere eller at male sort i sort. Stine Ellerbæk gør ingen af delene, det er mennesker, der træder os i møde, i al deres sammensathed. Bogen er ikke blot en øjenvidneskildring til samtiden. Den er også historieskrivning for fremtiden. Dermed er det en journalistisk bedrift af de sjældne.

Indstillet af:

Mette Højbjerg, journalist, redaktør Gads Forlag
Christoffer Emil Bruun, journalist, redaktør DR
Carsten Jensen, forfatter
Dorte Palle, journalist og podcastproducent